

چکیده

فرض کنید $R = \bigoplus_{i \in \mathbb{N}_0} R_i$ یک حلقه‌ی مدرج نوتری استاندارد و M یک R -مدول مدرج باشد. در این رساله مجموعه‌ی همه‌ی ایده‌آل‌های اول چسبیده $H_{R_+}^c(M)$ ، $H_{R_+}^i(M)$ و مجموعه‌ی ایده‌آل‌های اول وابسته $H_{R_+}^s(M)$ بررسی می‌شوند. همچنین در مورد رفتار مجانبی $(\text{Hom}_R(R/R_+, H_{R_+}^s(M)))$ به ازای مقادیر $f(M) = \sup\{i \in \mathbb{Z} \mid H_{R_+}^i(M) \neq 0\}$ ، $f(M) \leq s$ بحث می‌شود و نشان می‌دهیم که اگر به ازای هر $i < h$ ، $H_{R_+}^i(M)$ آرینی باشد آنگاه $H_{R_+}^h(M)$ رام¹ است. در ادامه شرط موضعی بودن حلقه‌ی R را به مفروضات فوق اضافه می‌کنیم و نشان می‌دهیم که برای هر R -مدول متناهی مولد M ، عدد نظم Tor $\text{reg}_R^T(M)$ کوچکتر یا مساوی مجموع عدد نظم کاستلنومامفورد $\text{reg}_R(M)$ و عدد نظم Tor $\text{reg}_R^T(K)$ می‌باشد که در آن K میدان خارج قسمتی حلقه‌ی R است. در نهایت نشان می‌دهیم که برای هر R -مدول مدرج متناهی مولد M ، عدد نظم Ext $\text{reg}_R^E(M)$ کوچکتر یا مساوی مجموع عدد نظم کاستلنومامفورد $\text{reg}_R(M)$ ، عدد نظم Ext $\text{reg}_R^E(K)$ و بعد کرول $\dim(\frac{M}{R_+M})$ می‌باشد. این نامساویها نشان می‌دهد که اگر عدد نظم $(\text{Tor}) \text{Ext}$ میدان خارج قسمتی K متناهی باشد آنگاه عدد نظم $(\text{Tor}) \text{Ext}$ همه‌ی مدولهای متناهی مولد نیز متناهی خواهد بود.

کلمات کلیدی: کوهمولوژی موضعی مدرج، ایده‌آل‌های اول چسبیده، ایده‌آل‌های اول وابسته، رفتار مجانبی، رام بودن، عدد نظم کاستلنومامفورد، عدد نظم Tor ، عدد نظم Ext .

مقدمه

در سراسر این رساله $R = \bigoplus_{i \in \mathbb{N}_0} R_i$ یک حلقه‌ی نوتری استاندارد مدرج است، که در آن R_0 یک حلقه‌ی نوتری است و عناصر $x_1, \dots, x_t \in R_1$ موجودند به طوری که $R = R_0[x_1, \dots, x_t]$. ایده آل $\bigoplus_{i \geq 1} R_i$ از حلقه‌ی R را با R_+ نشان می‌دهیم. همچنین $M := \bigoplus_{i \in \mathbb{Z}} M_i$ به عنوان یک R -مدول مدرج در نظر گرفته می‌شود. نامین کوهمولوژی موضعی M نسبت به ایده آل R_+ را با $H_{R_+}^i(M)$ نمایش می‌دهیم. با توجه به مطالب بیان شده در [11, Chapter 12]، R -مدولهای $H_{R_+}^i(M)$ ساختاری مدرج دارند. نامین مؤلفه‌ی همگن از R -مدول مدرج $H_{R_+}^i(M)$ را با $H_{R_+}^i(M)_n$ نشان می‌دهیم. برای هر R -مدول مدرج M و هر عدد صحیح a ، انتقال یافته‌ی M به مقدار a را با $M[a]$ نشان می‌دهیم، که در آن مؤلفه‌ها به صورت $M[a]_i = M_{a+i}$ می‌باشد. با توجه به [11, Proposition 15.1.5]، به ازای هر R -مدول مدرج M داریم:

الف) به ازای هر $i \in \mathbb{N}_0$ و هر $n \in \mathbb{Z}$ ، R -مدول $H_{R_+}^i(M)_n$ متناهی مولد است.

ب) به ازای هر $i \in \mathbb{N}_0$ و هر $n \ll 0$ ، $H_{R_+}^i(M)_n = 0$.

مدولهای کوهمولوژی موضعی و اعداد نظم^۱ روی حلقه‌های استاندارد، مطالب اصلی هستند که در این رساله مورد مطالعه قرار می‌گیرند. در فصل اول مطالب مقدماتی که در فصلهای بعد مورد استفاده قرار می‌گیرند بیان می‌شود. در فصل دوم مجموعه‌ی همه‌ی ایده‌آلهای اول چسبیده به $H_{R_+}^c(M)$ ، که در آن $c := \text{cd}(M) = \sup\{i \in \mathbb{Z} \mid H_{R_+}^i(M) \neq 0\}$

^۱regularity

و مجموعه‌ی ایده‌آلهای اول وابسته $H_{R_+}^i(M)$ بررسی می‌شوند. همچنین به ازای مقادیر $f(M) \leq s$ ، در مورد رفتار مجانبی $\text{Hom}_R(R/R_+, H_{R_+}^s(M))$ بحث می‌شود که در آن $f(M) = \sup\{i \in \mathbb{Z} \mid H_{R_+}^i(M) \text{ متناهی مولد نیست}\}$. این فصل شامل سه بخش است. در بخش اول مجموعه‌ی همه‌ی ایده‌آلهای اول چسبیده به $H_{R_+}^c(M)$ بررسی می‌شود و در حالتیکه R یک حلقه‌ی موضعی است، نشان می‌دهیم که تعداد عناصر ماکزیمال این مجموعه متناهی است و همان مجموعه‌ی ایده‌آلهای اول چسبیده به $H_{R_+}^c(M/m_0M)$ است.

یکی از مهمترین مسائلی که در جبر جابجایی مطرح می‌شود بررسی متناهی بودن مجموعه‌ی ایده‌آلهای اول وابسته $H_a^i(M)$ می‌باشد. این سؤال که به وسیله‌ی هونیکه^۱ [23] مطرح شده است، توسط محققین زیادی مورد بررسی قرار گرفته است. در این قسمت به مرور این مطالب می‌پردازیم. در حالتیکه M متناهی مولد است، واضح است که $\text{Ass}_R H_a^0(M)$ یک مجموعه‌ی متناهی است. همچنین وقتی که M یک R -مدول متناهی مولد با بعد n است، $H_a^n(M)$ یک R -مدول آرتینی است و لذا $|\text{Ass}_R H_a^n(M)| < \infty$.

[10, Remark 3.11] نشان می‌دهد در حالتیکه R موضعی است تعداد ایده‌آلهای اول وابسته $H_a^{\dim R}(M)$ متناهی است. مارلی^۲ [27] نشان داد که روی حلقه‌ی موضعی R ، تعداد ایده‌آلهای اول وابسته $H_a^{\dim R-1}(M)$ متناهی است. برای حل این مسأله تلاشهای زیادی صورت گرفته است. خشایارمنش و سالاریان [25] با استفاده از مفهوم فیلتر رشته منظم^۳ و d -رشته قوی غیرشرطی^۴ مطلب زیر را بدست آورده‌اند:

قضیه ۱.۰.۰ فرض کنیم R یک حلقه‌ی نوتری، M یک R -مدول متناهی مولد و t یک عدد صحیح نامنفی باشد. در اینصورت اگر یکی از شرایط زیر برقرار باشد آنگاه

Huneke^۱
Marley^۲
filter regular sequence^۳
unconditioned strong sequence^۴

$ASS_R H_a^t(M)$ متناهی است.

الف) به ازای هر $i < t$ ، $Supp H_a^i(M)$ متناهی است.

ب) به ازای هر $i < t$ ، $H_a^i(M)$ متناهی مولد است.

فرض کنید t یک عدد صحیح نامنفی باشد بطوریکه به ازای هر $i < t$ ، $H_a^i(M)$ متناهی مولد باشد. تجرد و ذاکری [35] با استفاده از \mathfrak{a} -فیلتر رشته روی مدولها نشان داده‌اند که $ASS_R H_a^t(M)$ دارای نمایش صریحی می باشد. برادمن^۱، راتهاوس^۲ و شارپ^۳ [9] بدون استفاده از مفهوم \mathfrak{a} -فیلتر رشته منظم و d -رشته قوی، اثبات ساده‌ای برای مطلب زیر که نتیجه‌ای از قضیه ۱.۰.۰ (ب) می باشد ارائه نموده‌اند.

قضیه ۲.۰.۰ فرض کنیم R یک حلقه‌ی نوتری و M یک R -مدول متناهی مولد باشد. در اینصورت مطالب زیر برقرارند:

الف) اگر $M \neq \mathfrak{a}M$ آنگاه $ASS_R H_a^{\text{grade}(\mathfrak{a}, M)}(M)$ متناهی است.

ب) $ASS_R H_a^1(M)$ متناهی است.

ج) اگر $H_a^1(M)$ متناهی مولد باشد آنگاه $ASS_R H_a^2(M)$ متناهی است.

در نهایت، برادمن و لشگری [8] اثبات زیبا و آسانی برای مطلب زیر که تعمیمی از قضیه‌های ۱.۰.۰ (ب) و ۲.۰.۰ می باشد ارائه نمودند.

قضیه ۳.۰.۰ فرض کنید M یک R -مدول متناهی مولد و t یک عدد صحیح نامنفی باشد بطوریکه به ازای هر $i < t$ ، $H_a^i(M)$ متناهی مولد باشد. در اینصورت به ازای هر زیر مدول متناهی مولد N از $H_a^i(M)$ ، $ASS_R(H_a^t(M)/N)$ متناهی است.

Brodmann^۱
Rotthaus^۲
Sharp^۳

با توجه به تساوی $\text{Ass}_R(\text{Hom}_R(R/\mathfrak{a}, H_a^t(M))) = \text{Ass}_R H_a^t(M)$ ، اگر $\text{Hom}_R(R/\mathfrak{a}, H_a^t(M))$ متناهی مولد باشد آنگاه $\text{Ass}_R H_a^t(M)$ یک مجموعه‌ی متناهی است. بنابراین برای پاسخ دادن به این سؤال ما می‌توانیم حدس زیر را که توسط گروتندیک^۱ [21] مطرح شده است بررسی کنیم.

فرض کنید M یک R -مدول متناهی مولد و \mathfrak{a} ایده‌آلی از حلقه R باشد. در اینصورت برای هر $j \leq \infty$ ، $\text{Hom}_R(R/\mathfrak{a}, H_a^j(M))$ متناهی مولد است.

این حدس در حالت کلی درست نیست، به [22, Example 1] مراجعه شود. در ادامه مطلب زیر که تعمیمی از قضیه ۱.۰.۰ (ب) است بیان می‌شود (به [2] مراجعه شود).

قضیه ۴.۰.۰ فرض کنید M یک R -مدول متناهی مولد و t یک عدد صحیح نامنفی باشد بطوریکه به ازای هر $i < t$ ، $H_a^i(M)$ متناهی مولد باشد. در اینصورت $\text{Hom}_R(R/\mathfrak{a}, H_a^t(M))$ متناهی مولد است.

هارتشرورن^۲ [22] مفهوم مدولهای هم‌متناهی^۳ نسبت به یک ایده‌آل را مطرح کرد. این مفهوم بصورت زیر تعریف می‌شود.

تعریف ۵.۰.۰ فرض کنید M یک R -مدول باشد. اگر $\text{Supp}(M) \subseteq V(\mathfrak{a})$ و به ازای هر i ، $\text{Ext}_R^i(R/\mathfrak{a}, M)$ متناهی مولد باشد آنگاه گوئیم M یک R -مدول \mathfrak{a} -هم‌متناهی است.

با توجه به تعریف فوق مشاهده می‌شود که هر مدول متناهی مولد، به ازای هر ایده‌آل دلخواه \mathfrak{a} ، \mathfrak{a} -هم‌متناهی است. همچنین اگر R یک حلقه‌ی موضعی باشد آنگاه R -مدول M \mathfrak{m} -هم‌متناهی است اگر و فقط اگر آرتینی باشد. اخیراً دیوانی آذر و مافی مدولهای لسکرین

Grothendieck^۱
Hartshorne^۲
cofinite^۳

ضعیف^۱ را معرفی کردند. R -مدول M ، لسكرين ضعيف ناميده می شود هر گاه به ازای هر زیر مدول N از M ، $\text{Ass}_R(M/N)$ متناهی باشد. به عنوان مثال R -مدولهای متناهی مولد، R -مدولهای آرتینی و R -مدولهایی که دارای محمل^۲ متناهی هستند لسكرين ضعيف می باشند. دیوانی آذر و مافی [14] با استفاده از رشته های طیفی^۳ نتیجه ی زیر را بدست آورده اند که این نتیجه تعمیمی برای ۱.۰.۰ و ۴.۰.۰ می باشد.

قضیه ۶.۰.۰ فرض کنید M یک R -مدول لسكرين ضعيف و t یک عدد صحیح نامنفی باشد بطوریکه به ازای هر $i < t$ ، $H_a^i(M)$ مهم متناهی باشد. در اینصورت مجموعه ی ایده آلهای اول وابسته $\text{Hom}_R(R/a, H_a^t(M))$ و $\text{Ext}_R^1(R/a, H_a^t(M))$ متناهی هستند. از طرف دیگر دیبایی و یاسمی بدون استفاده از رشته های طیفی مطلب زیر که تعمیمی از ۴.۰.۰ است را ثابت کرده اند.

قضیه ۷.۰.۰ ([16, Theorem 2.1]) فرض کنید a ایده آلی از حلقه نوتری R ، s یک عدد صحیح نامنفی و M یک R -مدول باشد بطوریکه $\text{Ext}_R^s(R/a, M)$ متناهی مولد است. اگر به ازای هر $i < s$ ، $H_a^i(M)$ مهم متناهی باشد آنگاه $\text{Hom}_R(R/a, H_a^s(M))$ متناهی مولد خواهد بود.

در ادامه این مطالب دیبایی و یاسمی نشان دادند که اگر مدولهای $H_a^i(M)$ ، $i < s$ در تعداد متناهی شرط صدق کنند آنگاه $\text{Hom}_R(R/a, H_a^s(M))$ متناهی مولد خواهد بود.

قضیه ۸.۰.۰ ([18, Theorem 6.3.9]) فرض کنید a ایده آلی از حلقه ی نوتری R ، s یک عدد صحیح نامنفی و M یک R -مدول باشد. شرایط زیر را در نظر بگیرید:

weakly Laskerian^۱
Support^۲
spectral sequences^۳

الف) $\text{Ext}_R^s(R/a, M)$ متناهی مولد است.

ب) $\text{Hom}_R(R/a, H_a^s(M))$ متناهی مولد است.

در اینصورت خواهیم داشت:

(۱) اگر به ازای هر $j < s$ ، $\text{Ext}_R^{s-j}(R/a, H_a^j(M))$ متناهی مولد باشد آنگاه (ب)، (الف) را

نتیجه می دهد.

(۲) اگر به ازای هر $j < s$ ، $\text{Ext}_R^{s+1-j}(R/a, H_a^j(M))$ متناهی مولد باشد آنگاه (الف)، (ب)

را نتیجه می دهد.

بعلاوه اگر به ازای $t = s, s+1$ و به ازای هر $j < s$ ، $\text{Ext}_R^{t-j}(R/a, H_a^j(M))$ متناهی مولد

باشد آنگاه گزینه های (الف) و (ب) معادل می شوند.

در بخش دوم به مطالعه ی $\text{Ass}_R(H_{R_+}^s(M))$ می پردازیم. ابتدا نشان می دهیم که اگر K

یک مدول روی حلقه ی نوتری S باشد آنگاه به ازای هر ایده آل a از S و هر عدد صحیح

نامنفی s خواهیم داشت:

$$\text{Ass}_S(H_a^s(K)) \subseteq \bigcup_{0 \leq j < s} \text{Ass}_S(\text{Ext}_S^{s-j+1}(S/a, H_a^j(K))/L_j) \cup \text{Ass}_S(\text{Ext}_S^s(S/a, K)/L)$$

که در آن L, L_0, \dots, L_{s-1} زیر مدولهایی از مدولهای متناظر خود می باشند. همچنین نشان

می دهیم که در حالتیکه M یک مدول مدرج روی حلقه ی مدرج استاندارد $R = R_0[R_1]$

است و مدولهای $\text{Ext}_R^{s-j+1}(R/R_+, H_{R_+}^j(M))$ ، $0 \leq j < s$ و $\text{Ext}_R^s(R/R_+, M)$ لسكرین ضعیف

مدرج هستند مجموعه ی $\text{Ass}_R(H_{R_+}^s(M))$ یک مجموعه ی متناهی است.

بخش سوم به مطالعه ی رفتار مجانبی مدولهای $\text{Hom}_R(R/R_+, H_{R_+}^i(M))$ و $H_{R_+}^i(M)$

اختصاص داده شده است. در این بخش ما به ازای R مدول مدرج دلخواه M ایستایی مجانبی

ایده آلهای اول وابسته^۱، ایستایی مجانبی محملها^۲ و رام^۳ بودن $\text{Hom}_R(R/R_+, H_{R_+}^i(M))$ را

^۱ asymptotic stability of associated primes

^۲ asymptotic stability of supports

^۳ tame

مطالعه و بررسی می‌کنیم. همچنین تعمیمی برای [9, Theorem 3.6(a)]، که نشان می‌دهد $H_{R_+}^f(M)$ ، $H_{R_+}^i(M)$ متناهی مولد نیست $\{i \mid H_{R_+}^i(M) \neq 0\}$ ، $f := f(M) = \inf$ ، f ، R است، ارائه می‌دهیم. در [6, Theorem 4.8(e)] $H_{R_+}^{\text{cd}(M)}(M)$ مطرح شده است (که در آن، $\text{cd}(M) = \text{Max}\{i \mid H_{R_+}^i(M) \neq 0\}$ می‌باشد). ما نشان خواهیم داد که اگر به ازای هر $h < i$ ، $H_{R_+}^i(M)$ آرتینی باشد آنگاه $H_{R_+}^h(M)$ R است. این مطلب نشان می‌دهد که $H_{R_+}^{\dim_R(M)-1}(M)$ نیز R است.

در فصلهای سوم و چهارم حلقه‌ی پایه R موضعی در نظر گرفته می‌شود. حلقه‌ی خارج قسمتی R را با K نشان می‌دهیم. برای یک مدول مدرج M ، عدد نظم Tor ، عدد نظم کاستلنومامفورد^۱ و عدد نظم Ext به ترتیب به شکل زیر تعریف می‌شوند:

$$\text{reg}_R^T(M) = \text{Max}\{\text{endTor}_i^R(M, R/R_+) - i \mid i \geq 0\}$$

$$\text{reg}_R(M) = \text{Max}\{\text{end}H_{R_+}^i(M) + i \mid i \geq 0\}$$

$$\text{reg}_R^E(M) = \text{Max}\{j \mid 0 \leq i \text{ یک به ازای یک } i, \text{Ext}_R^i(M, R)_{-j-i} \neq 0\}$$

اخیراً رمراً^۲ در [32, Theorem 3.1] و چاردین^۳ در [12, Proposition 2.4] نشان داده‌اند که برای هر R -مدول متناهی مولد M روی یک K -جبر استاندارد R ، نامساوی زیر برقرار است.

$$\text{reg}_R^T(M) \leq \text{reg}_R(M) + \text{reg}_R^T(K) \quad (\text{I})$$

در قضیه ۴.۲.۳ ما این مطلب را تعمیم می‌دهیم.

در فصل سوم بعد از ذکر مطالب مقدماتی در بخش اول، در بخش دوم ابتدا نشان می‌دهیم که روی حلقه‌ی چند جمله‌ایهای Q با حلقه پایه موضعی R ، برای مدول متناهی مولد M تساوی $\text{reg}_Q^T(M) = \text{reg}_Q(M)$ برقرار است.

Castelnuovo–Mumford^۱
Römer^۲
Chardin^۳

پس از آن در قضیه‌ی اصلی این فصل نشان خواهیم داد که روی حلقه‌ی مدرج استاندارد R با حلقه پایه موضعی R_0 ، برای هر مدول متناهی مولد M ، عدد نظم $\text{reg}_R^T(M)$ Tor کوچکتر یا مساوی مجموع عدد نظم کاستلنومامفورد $\text{reg}_R(M)$ و عدد نظم $\text{reg}_R^T(K)$ Tor می‌باشد. این نامساوی نشان می‌دهد که اگر عدد نظم Tor میدان خارج قسمتی K متناهی باشد آنگاه عدد نظم Tor همه‌ی مدولهای متناهی مولد متناهی خواهد بود.

در فصل چهارم نشان می‌دهیم که برای هر R -مدول مدرج متناهی مولد M ، عدد نظم Ext $\text{reg}_R^E(M)$ کوچکتر یا مساوی مجموع عدد نظم کاستلنومامفورد $\text{reg}_R(M)$ ، عدد نظم Ext $\text{reg}_R^E(K)$ و بعد کرول $\dim(\frac{M}{R+M})$ می‌باشد. این نامساوی نشان می‌دهد که اگر عدد نظم Ext میدان خارج قسمتی K متناهی باشد آنگاه عدد نظم Ext همه‌ی مدولهای متناهی مولد متناهی خواهد بود. این فصل شامل سه بخش است. در بخش اول ما نشان می‌دهیم که به ازای هر $\mathfrak{p}_0 \in \text{Spec} R_0$ داریم $\text{reg}^E(\frac{R}{\mathfrak{p}_0 + R_+}) \leq \text{reg}^E(K) + \dim \frac{R}{\mathfrak{p}_0 + R_+}$ و سپس در قضیه‌ی اصلی فصل چهارم، قضیه ۵.۱.۴، نشان خواهیم داد که برای هر مدول متناهی مولد M رابطه زیر برقرار است.

$$\text{reg}^E(M) \leq \text{reg}(M) + \text{reg}^E(K) + \dim \frac{M}{R+M} \quad (\text{II})$$

در بخش دوم، مدولهای R_+ -تابی را که تساوی در رابطه‌ی فوق برای آنها برقرار است بررسی می‌کنیم و در قضیه ۲.۲.۴ شرایط هم ارزی برای برقراری تساوی

$$\text{reg}^E(\frac{R}{\mathfrak{p}_0 + R_+}) = \text{reg}^E(K) + \dim \frac{R}{\mathfrak{p}_0 + R_+}$$

را ارائه می‌دهیم و سرانجام در بخش سوم، مقادیر موجود در (I) و (II) را با هم مقایسه می‌کنیم.

علیرضانظری

دانشگاه تربیت معلم

پاییز ۱۳۷۸